FREDRIKSTAD KOMMUNE

Digital veileder for barnehage og skole i Fredrikstad

Innhold

Veileder for digital praksis i barnehage og skole 3
Fellesdel for et helhetlig utdanningsløp fra barnehage til og med grunnskole 3
Nasjonale føringer for barnehage (Rammeplanen 2017) 4
Nasjonale føringer for skole 1.–10. trinn (Fagfornyelsen LK20) 4
Helhetlig digital kompetanse i et livslangt læringsløp 5
Overordnede prinsipper 5
Innsatsområder (felles for barnehage og skole) 6
Vedlegg: Digital praksis i barnehage 7
Digital kompetanse i barnehagen – grunnsyn 7
Progresjon i digital praksis 7
Kunstig intelligens i barnehagen 8
Barnehagens digitale mandat 9
Innsatsområder i barnehagen 9
Vedlegg: Digital praksis i skolen 11
Digital kompetanse og teknologi i skolen – grunnsyn 11
Hovedelementer i god digital praksis 12
Trygghet og sikkerhet 12
Digital dømmekraft 12
God bruk teknologi 12
Elevmedvirkning og involvering 12
Profesjonsfaglig digital kompetanse 13
Kunstig intelligens (KI) i skolen 13
Oppsummering 13

Veileder for digital praksis i barnehage og skole

Barn møter digitale verktøy i stadig flere situasjoner fordi verktøyene stadig blir en større del av samfunnet. For å støtte barns utvikling og kompetansedanning med henblikk på livslang læring og framtidig samfunnsliv er det sentralt at barnehagen og skolen gjenspeiler samfunnet vi lever i.

Allerede fra barnehagealder blir barna eksponert for teknologi, og Utdanningsdirektoratet beskriver barnehagens digitale praksis gjennom føringer i rammeplan for barnehagen. Læreplanen for grunnskolen (Kunnskapsløftet) ble i 2020 oppdatert med flere mål som setter søkelys på teknologi og å bruke digitale verktøy blir sett på som en grunnleggende ferdighet. I overordnet del av lærerplanen står det at «Verdiene er grunnlaget for vårt demokrati og skal hjelpe oss å leve, lære og arbeide sammen i en kompleks samtid og i møte med en ukjent framtid.» (Kunnskapsdepartementet, 2017). Demokrati og medvirkning er blant de uttalte verdiene for barnehagen og skole, som legger vekt på at barna skal erfare demokratisk deltakelse og medvirkning.

Digitaliseringen av samfunnet krever at barna kan delta som digitale medborgere både i dagens og fremtidens samfunn. Dette dokumentet har som utgangspunkt at barn i dagens samfunn må utvikle digitalt medborgerskap, noe som innebærer både rettigheter og plikter. Barnehager og skoler har en viktig rolle i å forberede barna på denne oppgaven, slik at de kan navigere trygt i en digital verden og bidra til å opprettholde vårt demokratiske samfunn.

Fellesdel for et helhetlig utdanningsløp fra barnehage til og med grunnskole

Denne veilederen erstatter tidligere IKT-planer og gir en samlet, forenklet og oppdatert retning for digital praksis i barnehage og skole.
Den bygger på følgende nasjonale føringer:

- **Rammeplan for barnehagen (2017)**
- **Fagfornyelsen (LK20)**
- **NOU 2024:20 *Det digitale (i) livet*.**
- Råd for god digital praksis og skjermbruk i skolen (Utdanningsdirektoratet 2026)
- Råd om Kunstig intelligens i skolen (Utdanningsdirektoratet 2026)

- Rammeverk for lærerens profesjonsfaglige digitale kompetanse (Utdanningsdirektoratet 2024)

Samlet danner disse dokumentene et helhetlig kunnskapsgrunnlag for hvordan barn og elever skal bruke digitale verktøy i læringsarbeidet og utvikle digital kompetanse og dømmekraft gjennom hele utdanningsløpet.

Nasjonale føringer for barnehage (Rammeplanen 2017)

Barnehagens arbeid med digital praksis skal bygge på rammeplanens føringer om lek, utforsking, kreativitet og danning. Barnehagen skal:

- gi barn mulighet til å utforske, leke og lære ved bruk av digitale verktøy når dette støtter deres utvikling.
- bidra til at barn utvikler begynnende digital dømmekraft, inkludert forståelse av personvern og etisk bruk av teknologi.
- sikre at personalet utøver etisk refleksjon, kildekritikk og bevissthet rundt digitale valg i møte med barn.
- bruke digitale verktøy som del av et variert læringsmiljø, uten at teknologien dominerer eller erstatter kroppslige og sosiale erfaringer.

Rammeplanen fremhever også betydningen av kompetente voksne som støtter barns møte med digitale medier og er oppmerksomme på hvordan digitale uttrykk påvirker lek, relasjoner og kulturelle erfaringer.

Nasjonale føringer for skole 1.–10. trinn (Fagfornyelsen LK20)

Fagfornyelsen tydeliggjør at digital kompetanse er en av skolens fem grunnleggende ferdigheter og en integrert del av alle fag. Elever i grunnskolen skal:

- utvikle ferdigheter i å bruke digitale verktøy for læring, problemløsing og kreativ produksjon.
- kunne orientere seg i digitale tekster og multimodale uttrykk og anvende kildekritikk i møte med informasjon.
- forstå og vurdere påvirkningsprosesser i digitale medier, reklame, algoritmestyrte plattformer og sosiale medier.
- delta i digitale fellesskap på en trygg, ansvarlig og inkluderende måte.

De tverrfaglige temaene i LK20 – *demokrati og medborgerskap*, *folkehelse og livsmestring* og *bærekraftig utvikling* – innebærer at skolen skal arbeide systematisk med elevenes digitale dømmekraft, identitetsutvikling, nettvett og bevissthet rundt teknologiens rolle i samfunnet.

Helhetlig digital kompetanse i et livslangt læringsløp

Et helhetlig utdanningsløp innebærer at digitale ferdigheter, digital dømmekraft og etisk teknologiforståelse utvikles gradvis og sammenhengende:

- **I barnehagen** legges grunnlaget for kreativitet, utforsking, begynnende digital dømmekraft og trygg bruk.
- **På barnetrinnet** videreføres arbeid med grunnleggende digitale ferdigheter, nettvett, kritisk tenkning og trygg deltakelse.
- **På ungdomstrinnet** styrkes elevenes evne til kritisk refleksjon, etisk bruk av teknologi, forståelse av algoritmer, KI og digital påvirkning.

Samlet skal denne veilederen sikre at barn og elever møter en sammenhengende digital praksis som bygger på nasjonale føringer og gir dem kompetansen de trenger for å være trygge, skapende og kritiske digitale medborgere.

Overordnede prinsipper

1. **Digital kompetanse og danning**: Barn og elever skal utvikle digital dømmekraft, forstå personvern og kunne uttrykke seg gjennom digitale medier i tråd med Utdanningsdirektoratets føringer for digital praksis. Samtidig følger veilederen NOU 2024:20 i å vektlegge digitalt medborgerskap, kritisk refleksjon og bevisstgjøring rundt digitale påvirkningsprosesser.
2. **Trygg og pedagogisk bruk av teknologi**: Digital praksis skal støtte lek, læring og kreativitet, og ikke dominere aktivitetene for de yngste elevene. Teknologi skal brukes for å tilføre pedagogisk merverdi, samt gi elevene god digital kompetanse.
3. **Tilgang til trygg digital infrastruktur**: Utdanningsløpet skal bygge på en solid «digital grunnmur» slik regjeringen og KS beskriver – med stabilt nettverk, sikker databehandling og universelt utformede løsninger.
4. **Like muligheter**: Alle barn og elever skal ha lik tilgang til funksjonelle digitale verktøy.
5. **Profesjonsfaglig digital kompetanse (PfDK)**: Ansatte skal ha kompetanse til å bruke digitale verktøy på en pedagogisk og etisk forsvarlig måte.

Innsatsområder (felles for barnehage og skole)

Profesjonsfaglig digital kompetanse

- Ansatte skal beherske digital dømmekraft, kildekritikk, personvern og bruk av digitale læringsressurser.
- Veilederen bygger på anbefalinger fra profesjonsmeldingen om styrking av praksisnær kompetanse.
- I tråd med *Det digitale (i) livet* skal ansatte også kunne identifisere og håndtere risikoer knyttet til algoritmer, datadeling, KI-generert innhold og digitale påvirkningsmekanismer.
- Kompetanseutviklingen skal være systematisk og knyttet til både pedagogisk og teknologisk utvikling.

Trygg digital praksis

- Digitale læringsressurser skal være sikre og i tråd med gjeldende personvernregler.
- Det skal brukes filtre og sikringstiltak for å beskytte barn mot skadelig innhold, i tråd med Stortingets føringer om filtrering i barnehage og skole.
- I samsvar med NOU 2024:20 skal barn og elever få hjelp til å forstå og håndtere digitale risikoer, inkludert manipulative digitale miljøer, datainnsamling og KI-baserte tjenester.

Inkludering, tilpasning og universell utforming

- Digitale verktøy skal bidra til inkludering og støtte elever og barn med ulike behov.
- Alle løsninger skal være universelt utformet.
- *Det digitale (i) livet* peker på behovet for at digital inkludering også omfatter evnen til å delta trygt og aktivt i digitale fellesskap.

Helhetlig infrastruktur og utstyr

- Kommunen skal sikre at både barnehager og skoler har hensiktsmessig utstyr og god tilgang til støtte og drift.
- Krav om stabil nettverkskapasitet følger nasjonale anbefalinger.

Digital dømmekraft og etisk kompetanse

- Digitale aktiviteter skal bidra til utvikling av barns og elevers begynnende etiske forståelse.
- Personalet skal veilede barn og elever i bruk av medier og teknologi, i tråd med Utdanningsdirektoratets forventninger.
- NOU 2024:20 understreker betydningen av tidlig opplæring i digital etikk og kritisk teknologiforståelse, noe som styrker dette innsatsområdet.

Vedlegg: Digital praksis i barnehage

Digital praksis i barnehagen handler om å bruke teknologi på en måte som støtter barns lek, undring og uttrykk. Teknologi skal bidra til å utvide barnas erfaringer og gi nye muligheter for utforsking, kommunikasjon og skaperglede. I dette kapitlet presenteres en helhetlig forståelse av digital praksis som en naturlig del av barnehagens pedagogiske arbeid, med vekt på profesjonsfaglige og etiske valg i møtet mellom barn og teknologi.

Denne delen bygger videre på den tidligere IKT-planen, men er oppdatert for 2026 og tilpasset nytt omfang, nyere forskning og nasjonale føringer.

Digital kompetanse i barnehagen – grunnsyn

Digital praksis i barnehagen handler om hvordan ansatte bruker teknologi til å støtte lek, undring, utforsking, kommunikasjon og uttrykk, ikke om skjermbruk eller teknisk ferdighetstrening. Digitale verktøy skal åpne verden for barna og gi rom for magi, nye perspektiver og meningsfulle opplevelser.

Progresjon i digital praksis

Den helhetlige progresjonsplanen beskriver digital praksis som utvikling på fire nivåer – fra sansebasert utforsking til profesjonelle vurderinger.

Oppdage og undre
Barna møter teknologi gjennom sanser og lek.
Eksempler: digitalt mikroskop, prosjektor og lys, lydlandskap.
Fokus: nysgjerrighet, utforsking og språk.

Delta og utforske sammen
Teknologi brukes som felles utgangspunkt for samtale, begrepsutvikling og samarbeid.
Eksempler: ta bilder sammen, enkle søk, skyggelek.
Fokus: kommunikasjon, medvirkning og sosial samhandling.

Skape og uttrykke
Barna er medskaper og får bruke digitale verktøy til å dokumentere, uttrykke og fortelle.
Eksempler: digitale fortellinger, film/bok om hverdagen, lydfortellinger (med eller uten KI-støtte).
Fokus: kreativitet, identitet og språk.

Reflektere og vurdere (ansatte)
Personalet bruker teknologi bevisst, etisk og faglig.
Fokus: profesjonsfaglig skjønn, personvern, vurdering av merverdi, kollegaveiledning.

Kunstig intelligens i barnehagen

KI kan støtte personalet i planlegging, idéutvikling, tekstutkast og skapende prosesser med barna, men skal ikke erstatte pedagogisk vurdering eller relasjoner.
Ved bruk av KI må ansatte vurdere:

- relevans og riktighet
- personvern og deling
- hvordan teknologien påvirker barns medvirkning og opplevelser

Digital praksis er en integrert del av barnehagens pedagogiske arbeid og skal styrke:

- lek og utforsking
- kommunikasjon og medvirkning
- estetiske og skapende prosesser
- etisk refleksjon og profesjonelle valg

Teknologi brukes når den utvider barns erfaringer, skaper rom for undring og mangfoldige uttrykk, og støtter trygge, bevisste pedagogiske vurderinger.

Barnehagens digitale mandat

Barnehagen skal bruke digitale verktøy på måter som fremmer lek, kreativitet og utforskning. Personalet skal delta aktivt sammen med barna, og teknologien skal inngå på en naturlig og balansert måte. Dette er i tråd
med Utdanningsdirektoratets retningslinjer for digital praksis.

Innsatsområder i barnehagen

Kompetanse hos ansatte

- Ansatte skal motta kompetanseheving som gir trygghet i bruk av digitale verktøy.
- De ansatte skal forstå hvordan digitale erfaringer påvirker barns læring og utvikling, støttet av ny forskning om digital praksis med de yngste barna.
- NOU 2024:20 fremhever viktigheten av at ansatte i barnehagen lærer barna om trygt samspill i digitale miljøer og introduserer kritisk tenkning allerede i tidlig alder.

Digital dømmekraft i barnehagen

- Barna skal utvikle begynnende digital dømmekraft og få erfaring med etisk bruk av digitale verktøy.
- Barnehagen skal gi foreldrene innsikt i gode digitale vaner og barnas digitale hverdag.
- I tråd med *Det digitale (i) livet* skal barnehagen også støtte barn i å forstå digitale påvirkninger og styrke deres evne til å være aktive deltakere i et mangfoldig digitalt miljø.

Balansert bruk av digitale verktøy

- Digitale verktøy skal ikke dominere barnehagehverdagen.
- Teknologi skal brukes i kreative, undersøkende og skapende aktiviteter.
- Tiltaket følger Utdanningsdirektoratets understrekning av omhu ved bruk av digitale verktøy.

Struktur og infrastruktur

- Hver barnehage skal ha hensiktsmessig tilgang på enkle digitale enheter, nettverk og støtte.
- Det skal brukes verktøy som er stabile, brukervennlige og pedagogisk begrunnet.

Samarbeid med hjemmet

- Digitale løsninger for kommunikasjon med foreldre skal være sikre og enkle.
- Foreldrene skal inkluderes i arbeidet med digital dømmekraft.

- NOU 2024:20 anbefaler at foreldre aktivt inkluderes i barnehagens arbeid med digital etikk og trygg bruk.

Vedlegg: Digital praksis i skolen

I fredrikstadskolen ser vi viktigheten av at elevene trenes opp i grunnleggende digitale ferdigheter, slik at de er best mulig rustet til for et digitalisert fremtidig skole- og arbeidsliv, og kunne håndtere en stadig mer digitalisert verden.

Dette kapitlet gir et samlet kunnskapsgrunnlag for hvordan digital praksis kan brukes som en naturlig og pedagogisk forankret del av opplæringen.

Digital kompetanse og teknologi i skolen – grunnsyn

Digital praksis i skolen handler om å gi elever trygge, gjennomtenkte og læringsfremmende erfaringer med teknologi. Teknologi skal brukes til å gi **faglig merverdi**, støtte **variert opplæring**, utvikle **digital dømmekraft**, og fremme **elevens egen kompetanseutvikling**.
Digital kompetanse er en del av skolens samfunnsmandat og inkluderer både digitale ferdigheter, kritisk tenkning, etikk og ansvarlig deltagelse i et digitalisert samfunn.

Digital status i Fredrikstadskolen

- I fredrikstadskolen brukes Chromebooks som digitale enheter. Enhetene er hybride – dvs at de kan brukes både i pc-modus, eller flippes rundt og brukes

som et nettbrett. Fra 4.trinn har alle elever hver sin digitale enhet. I de aller fleste tilfellene velger skolene at elevene har med seg enheten hjem.

- Elevenes enheter er sikret mot skadelig innhold via et internett-filter som er satt på det kommunale nettverket. I tillegg er enhetene sikret på bruker-nivå med et "ikke tillatt"-liste basert på Kripos sine anbefalinger. Denne fungerer også når enhetene brukes hjemme.
- Alle klasserom er utstyrt med en interaktiv tavle/skjerm
- Alle skoler har trådløst nettverk som dekker behovet for nett-tilgang i undervisningen.
- Både digitale enheter, interaktive tavler og trådløs infrastruktur finansieres av et felles investeringsbudsjett, og anskaffelser er sentrale.
- Lærere og elever har tilgang til et bredt utvalg av digitale læremidler og ressurser som er samlet i en egen portal
- Lærerne har tilgang til et stort utvalg av kurstilbud og e-læringsressurser, som er samlet i en egen portal.
- Informasjon til foresatte om bruk av IKT i fredrikstadskolen er lagt ut på kommunens nettsider

Hovedelementer i god digital praksis

Trygghet og sikkerhet

Skolen skal bruke sikre, godkjente løsninger som ivaretar personvern og informasjonssikkerhet. Dette gjelder både digitale verktøy og elevenes tilgang til internett.

Digital dømmekraft

Elever skal få systematisk opplæring i etisk og forsvarlig bruk av teknologi: kildekritikk, personvern, nettvett, opphavsrett og kritisk vurdering av KI-generert innhold.

God bruk teknologi

Det er viktig at bruken av digitale verktøy inngår i et sett av varierte læringsaktiviteter, tilpasset elevenes behov og alderstrinn. Det skal gjøres bevisste valg mellom analoge og digitale arbeidsformer.

Elevmedvirkning og involvering

Elever skal involveres i valg av arbeidsmåter, digitale verktøy og vurderingsformer, tilpasset alder og modenhet. Det er viktig at det legges til rette for at elever kan få velge uttrykksform/medium når de skal løse oppgaver. Uttrykksformer som tale-til-

tekst, lydfiler/podcast, video, tankekart og tegneserier er viktig for å skape variasjon i undervisningen og gi elevene mulighet til å jobbe utfra sine egne forutsetninger.

Profesjonsfaglig digital kompetanse

Skolen er et profesjonsfellesskap. Lærere og skoleledere må utvikle digital kompetanse sammen og jevnlig utforske og evaluere digital praksis og KI-bruk. Systematisk arbeid med utvikling av lærernes **PfDk** er noe som understrekes som skolenes ansvar i "Råd for god digital praksis og skjermbruk i skolen" (Utdanningsdirektoratet)

Kunstig intelligens (KI) i skolen

KI skal brukes **med tydelig pedagogisk og etisk vurdering**, og alltid innenfor løsninger som er godkjent av skoleeier. Fredrikstad kommune har lagt opp til en forsiktig og innrammet bruk av generativ KI for elever på mellomtrinnet. På ungdomstrinnet vil KI-verktøy designet for skolebruk være en naturlig del av læringsarbeidet. Vi ser det som viktig at bruk av KI ikke bare overlates til den private sfære. Den beste måten å unngå uheldig og skadelig bruk, er at elevene lærer å bruke KI på en kritisk og forsvarlig måte som fremmer læring.
Læreren vurderer når KI er relevant, og hvordan verktøyet påvirker elevenes læring, kompetanseutvikling og vurdering.
Det er utarbeidet en egen veileder for bruk av KI i fredrikstadskolen.

Kjerneperspektiver:

- KI kan støtte læringsarbeid, men skal ikke erstatte elevens egen kompetanse.
- Elever må lære å vurdere KI-kilder kritisk.
- Skolen må ha dialog med elever og foresatte om bruk av KI.

Oppsummering

En helhetlig digital praksis i skolen kjennetegnes av:

- trygge og personvernvennlige digitale løsninger
- systematisk arbeid med digital dømmekraft
- pedagogiske valg som fremmer læring, variasjon og tilpasning
- elevmedvirkning
- profesjonsfaglige refleksjoner og gode rammer for kompetanseutvikling

Denne veilederen er et administrativt styringsverktøy for å sikre helhetlig, trygg og profesjonell digital praksis i barnehage og skole. Den skal revideres etter behov ved større nasjonale endringer.